

W ŚWIAT
Z KLASĄ

Etyka

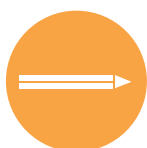
EDUKACJA GLOBALNA NA ZAJĘCIACH ETYKI
W SZKOLE PODSTAWOWEJ

06

SCENARIUSZ

Kodeks etyczny jako podstawa mądrego pomagania

KAROLINA
KOWALEWSKA

KLASA VIII

2 X 45 MINUT

Lekcja ma za zadanie zapoznać uczniów i uczennice z zagadnieniem norm moralnych i kodeksu etycznego. Dowiedzą się, czym są kodeksy etyczne i jaka jest ich rola na przykładzie zasad w pomocy humanitarnej i pomocy rozwojowej. Uczestnicy i uczestniczki przeanalizują przykładowe działania organizacji pomocowych, a także podejmą wspólną refleksję nad tym, czym jest mądra pomoc w kontekście pomocy humanitarnej i rozwojowej.

Pytanie kluczowe

Jakimi zasadami
powinien się kierować
ktoś, kto udziela
pomocy innym?

Cele zajęć:

- dowiesz się, czym są i w jakim celu tworzy się normy moralne oraz kodeksy etyczne
- zapoznasz się z zasadami, w oparciu o które jest organizowana pomoc humanitarna i rozwojowa
- dokonasz oceny przykładowych akcji pomocowych pod kątem realizacji zasad etycznych pomocy humanitarnej i rozwojowej
- razem z kolegami i koleżankami zastanowisz się, na czym polega mądra pomoc i jakimi zasadami warto się kierować, pomagając.

Zagadnienia:

pokój i konflikty na świecie, ubóstwo

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

- 1 Koniec z ubóstwem
- 3 Dobre zdrowie i jakość życia
- 10 Mniej nierówności
- 16 Pokój, sprawiedliwość, silne instytucje

Związek z podstawą programową:

I. 1, 2, 3, II. 4, III. 1, 2, 3, IV. 1, 2
I. 1d i f, 10, II. 14, 20, IV. 3

Metody:

miniwykład, dyskusja,
praca z filmem, analiza
przykładowych sytuacji
(tzw. case studies)

Formy pracy:

praca indywidualna,
praca w grupach

Środki dydaktyczne i materiały:

duże arkusze papieru, film Cztery zasady pomocy humanitarnej, Komisja Europejska w Polsce (2:09), komputer, rzutnik, dostęp do Internetu, załączniki

opcjonalnie: film Janina Ochojska w Sudanie Południowym, National Geographic Magazine Poland (0:54), film PAH i Caritas pomagają w Jemenie, Polskieradio24.pl (0:46), film Pomoc dla osób z Aleppo / Humanitarian aid to IDPs from Aleppo, Polska Akcja Humanitarna (0:47), film Polska Pomoc, MSZ (3:28)

Wprowadzenie

1

1 minuta

2

4 minuty

Przeznacz uczniom i uczennicom, że na dzisiejszej lekcji zajmą się podstawowymi elementami etyki, jakimi są kodeksy postępowania. Młodzież dowie się, czym one są, jakie jest ich znaczenie i jaka jest ich szczególna rola w udzielaniu pomocy humanitarnej oraz pomocy rozwojowej.

Zanim rozpoczniecie pracę właściwą, upewnijcie się, że wszyscy znają lub pamiętają podstawowe dla zagadnienia kodeksów pojęcie normy. Zadać uczniom i uczennicom pytanie: Czym jest lub z czym się wam kojarzy norma? Poproś o podanie przykładów norm.

Jeśli uczniowie dobrze odpowiedzą, nie musisz im podawać definicji, jeśli zaś w ich odpowiedziach będzie czegoś brakowało, możesz im przedstawić poniższą definicję:

Norma (ogólnie) to zestaw zasad, standardów określających sposób postępowania w określonej sytuacji. Kryteria wyznaczające granice tego, jak coś powinno być zrobione lub jak powinniśmy się zachować, by zrealizować pożądaną ze względu na przyjęte wartości (na przykład dobro społeczne, prawa człowieka) stan rzeczy*.

3

5 minut

Zapytaj, czy uczniowie i uczennice wiedzą, czym jest norma moralna, poproś również o podanie przykładów.

Podobnie jak w poprzednim kroku możesz podać definicję, jeśli to konieczne. Możesz dodatkowo zwrócić uwagę uczniów i uczennic na fakt, że normy są formułowane jako nakazy i zakazy.

Norma moralna to wszystkie reguły postępowania określające sposoby zachowania zgodnego z moralnością danej grupy; wypowiedzi i zapisy określające, co jest dobrym, a co złym działaniem. Złamanie normy jest źródłem winy moralnej. Przykłady norm moralnych: 1) zakazy: nie zabijaj, nie zdradzaj przyjaciół, nie krzywdź zwierząt, 2) nakazy: pomagaj potrzebującym, mów prawdę, bądź sprawiedliwy.

Praca właściwa

4

10 minut

Zapytaj uczestników i uczestniczki zajęć, czy potrafią podać przykład pomocy, która została udzielona w dowolnym miejscu na świecie w sytuacji kryzysowej. Niech opisz, na czym taka pomoc polegała i co spowodowało, że była ona potrzebna.

Jeśli uczniowie mają trudność z odnalezieniem w pamięci przykładów takich działań, pozwól im wyszukać informacje w internecie lub zaprezentuj krótkie filmiki opisujące taką pomoc:

- Janina Ochojska w Sudanie Południowym (0:54) (<http://bit.ly/FilmJaninaOchojska>)
- PAH i Caritas pomagają w Jemenie (0:46) (<http://bit.ly/FilmPAHiCaritas>)
- Pomoc dla osób z Aleppo / Humanitarian aid to IDPs from Aleppo (0:47) (<http://bit.ly/FilmPomocAleppo>).

5

5 minut

Wyjaśnij młodzieży, czym jest pomoc humanitarna, a czym rozwojowa.

Pomoc humanitarna to pomoc doraźna, trwająca maksymalnie pół roku, kierowana do osób i państw poszkodowanych w wyniku klęsk naturalnych, katastrof (czyli nieoczekiwanych wydarzeń spowodowanych przez ludzi – wypadki górnicze, lotnicze, kolejowe itp.) lub konfliktów zbrojnych, odpowiadająca na konkretne zdarzenie lub zaistniałą sytuację, mająca na celu ratowanie i ochronę życia ludzkiego i obejmująca na przykład: akcję ratowniczą, dostarczenie zapasów wody pitnej, żywności, leków i środków medycznych czy koców i namiotów.

Pomoc rozwojowa to pomoc długofalowa, kierowana do osób i państw uboższych borykających się z różnymi problemami społeczno-gospodarczymi, odpowiadająca na bardziej złożone problemy

* Jeśli nie zaznaczono inaczej, definicje zostały opracowane przez autorkę.

systemowe, mająca na celu wspieranie społeczno-gospodarczego i politycznego rozwoju państw i obejmująca na przykład: budowę infrastruktury (szkoły, szpitale, drogi itp.) czy kształcenie kadr (szkolenie ekspertów, wspieranie prowadzenia badań, wymiana doświadczeń itp.). Pomoc rozwojowa jest często nazywana współpracą rozwojową, bowiem zakłada czynny udział jej odbiorców, ich zaangażowanie w procesy wyboru pomocy oraz sposobów jej organizowania i przeprowadzania.

Źródło: J. Bowżyk, H. Noiszewska, scenariusz zajęć Kryzysy humanitarne, wyzwania rozwojowe. Jak pomagać?, w: Edukacja globalna na zajęciach wiedzy o społeczeństwie w gimnazjum, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015, <http://bit.ly/CEOJakPomagać>.

Możesz wspomóc się filmem, ukazującym polską pomoc rozwojową: Polska Pomoc, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, 2016 (3:28), (<http://bit.ly/FilmPolskaPomoc>).

Podsumowanie

6

8 minut

Poproś uczniów i uczennice, by w parach lub trójkach zastanowili się nad tym, w jakim stopniu pomaganie ludziom w sytuacji kryzysu, takiej jak wojna, głód czy katastrofy naturalne, powinno podlegać regulacji przez normy, na przykład normy prawne, jak również normy moralne (jeśli tak, to na jakich zasadach powinna się ona odbywać), czy też chęć niesienia pomocy innym stanowi wartość samą w sobie, której nie powinno się ograniczać żadnymi zasadami. Zadać pytania pomocnicze:

- jakimi zasadami powinny się kierować osoby udzielające pomocy?
- jakimi normami postępowania powinny się kierować osoby udzielające pomocy?
- w jakim stopniu pomoc innym jest wartością samą w sobie?

Poproś, aby uczniowie i uczennice spisali swoje refleksje na dużych arkuszach papieru.

7

8 minut

Poproś reprezentantów i reprezentantki grup o zaprezentowanie wyników pracy na forum.

8

4 minuty

Podsumuj pracę uczniów i uczennic. Zapowiedz, że będziecie kontynuowali temat na kolejnej lekcji, wykorzystując efekty ich dzisiejszej pracy.

LEKCJA 02

Wprowadzenie

1

2 minuty

Przypomnij uczniom i uczennicom, co było tematem poprzedniej lekcji. Przekaż informację, że na dzisiejszej lekcji kontynuujecie zagadnienie zasad w pomocy humanitarnej i rozwojowej, koncentrując się na kwestii kodeksów.

2

5 minut

Zaprezentuj w formie miniwykładu pojęcie kodeksu etycznego, podaj przykłady i powody, dla których tworzy się kodeksy etyczne. Po zakończeniu miniwykładu koniecznie zapytaj, czy słuchacze i słuchaczki zrozumieli zagadnienie i czy mają do niego jakieś pytania.

Kodeks etyczny to system norm, zasad, reguł i ograniczeń (często związany z sankcjami) obowiązujących w danym środowisku, stworzony w celu regulacji postępowania człowieka zgodnie z nakazami moralności. Kodeksy etyczne mają za zadanie w sposób wyraźny, nieskomplikowany i stały wskazywać preferowany społecznie sposób postępowania. System taki może mieć formę spisanej, na przykład kodeks etyki lekarskiej, lub przekazu ustnego, na przykład kodeks honorowy.

Kodeksy etyczne tworzy się, by rozpowszechniać i ujednolicić oceny moralne, co ma minimalizować ryzyko nadużyć bądź zachowań nieakceptowalnych moralnie, szczególnie w obszarze etyki zawodowej. Dla osób, które im podlegają, stanowią one pewien drogowskaz, jak postępować, stałe i jasne zasady, w oparciu o które można działać tak, by spełniać wymogi moralne społeczeństwa, jak również wspomagać intuicję moralną w prywatnym życiu, minimalizując ryzyko winy moralnej. Kodeksy etyczne są szczególnie ważne w tych obszarach działalności człowieka, w których decyduje się o życiu, zdrowiu czy losie innych ludzi. Doskonałym tego przykładem jest kodeks pomocy humanitarnej.

Praca właściwa

3

5 minut

Zapoznaj uczniów i uczennice z podstawowymi zasadami pomocy humanitarnej, wykorzystując krótki film *Cztery zasady pomocy humanitarnej* (2:09) (<http://bit.ly/Film4Zasady>). Poproś, by w trakcie oglądania filmu zanotowali zasady etyki pomocy humanitarnej.

4

6 minut

Po obejrzeniu filmu wspólnie z uczniami i uczennicami zrekonstruujcie cztery podstawowe zasady pomocy humanitarnej i zapiszcie je na tablicy. Upewnij się, że wszyscy rozumieją założenia każdej zasady.

Poinformuj uczestników i uczestniczki zajęć, że są to 4 spośród 7 zasad pomocy humanitarnej, które zostały po raz pierwszy opracowane po II wojnie światowej przez pracowników Czerwonego Krzyża. Obecnie owe 4 pierwsze zasady – humanitaryzm, bezstronność, niezależność i neutralność – stanowią podstawę pracy większości organizacji humanitarnych (pozostałe 3 zasady – dobrowolność, jedność i powszechność – w większym stopniu dotyczą sposobu funkcjonowania samej organizacji).

Źródło: Polski Czerwony Krzyż, Kim jesteśmy, <https://pck.pl/kim-jestesmy/zasady>.

Pomoc humanitarna jest realizowana równocześnie zgodnie z postanowieniami Europejskiego Konsensusu ws. Pomocy Humanitarnej, zgodnie z którym obowiązują analogiczne zasady:

humanitaryzmu – jednostkę ludzką należy traktować humanitarnie w każdych warunkach, czego przejawem jest ratowanie życia ludzkiego i niesienie ulgi w cierpieniu, przy jednoczesnym poszanowaniu jednostki;

bezstronności – podstawą niesienia pomocy humanitarnej musi być wyłącznie zaistniała potrzeba, udzielanie pomocy humanitarnej nie może być uzależnione od narodowości, koloru skóry, wyznania ani poglądów politycznych;

niezależności – oznaczająca autonomię celów humanitarnych oraz politycznych, gospodarczych i militarnych;

neutralności – udzielanie pomocy humanitarnej nie łączy się ze wspieraniem jednej ze stron konfliktu zbrojnego lub innego sporu, w trakcie którego organizowana jest pomoc humanitarna.

Warto także pamiętać o tym, że niezwykle istotne są następujące zasady:

szybkości – istotne jest, aby pomoc dotarła do potrzebujących w jak najkrótszym czasie od katastrofy, w następstwie której powstał kryzys humanitarny. Sprawne dostarczenie pomocy oznacza zmniejszenie szkód spowodowanych przeciągającym się kryzysem (epidemie, głód, warunki atmosferyczne);

adekwatności – pomoc powinna w pełni odpowiadać potrzebom ludności dotkniętej kryzysem. Oznacza to konieczność pozyskiwania informacji zarówno od władz kraju biorcy, jak i na podstawie analiz placówek dyplomatycznych, a także od organizacji pozarządowych, w szczególności międzynarodowych;

możliwie niskich kosztów administracyjnych – konieczność dbania, aby koszty świadczenia pomocy (planowanie pomocy, transport, obsługa administracyjna) były możliwie niskie w stosunku do wartości faktycznie przekazanego wsparcia.

Źródło: Polska Pomoc, Pomoc humanitarna, <https://www.polskapomoc.gov.pl/Pomoc,humanitarna,170.html>.

5

2 minuty

Wyjaśnij, że w przypadku pomocy rozwojowej nie mamy do czynienia z równie jednoznacznie określonymi kryteriami etycznymi, organizacje udzielające takiej formy pomocy realizują ją jednak na przykład w oparciu o etyczne kryteria solidarności między ludźmi, szacunek dla ludzkiej godności, analizę potrzeb danej społeczności lub danego państwa (na przykład na podstawie Krajowych Programów Przeciwdziałania Ubóstwu) czy z dbałością o równość szans. Jako przykład w tym obszarze można podać Zasady Stambulskie dotyczące skuteczności współpracy rozwojowej.

Zasady dotyczące skuteczności współpracy rozwojowej:

1. Szacunek dla praw człowieka i sprawiedliwości społecznej oraz ich upowszechnianie
2. Włączanie problematyki równości płci oraz ochrona praw kobiet i dziewcząt
3. Położenie nacisku na upodmiotowienie, demokratyczną własność i partycypację
4. Upowszechnianie rozwoju zrównoważonego pod względem środowiskowym
5. Praktyka przejrzystości i odpowiedzialności
6. Dążenie do równorzędnego partnerstwa i solidarności

7. Generowanie i dzielenie się wiedzą oraz zobowiązanie do uczenia się nawzajem

8. Zobowiązanie do realizacji trwałych zmian na lepsze.

Źródło: Grupa Zagranica, Zasady Stambulskie, czyli 8 zasad skuteczności społeczeństwa obywatelskiego - wprowadzenie, <http://zagranica.org.pl/baza-wiedzy/efektywnosc-wspolpracy-rozwojowej/8-zasad-skuteczności-społeczeństwa-obywatelskiego>.

6

8 minut

Podziel klasę na 6 grup. Rozdaj każdej grupie po jednym przypadku z kart pracy z załącznika nr 1 oraz po 1 opisie zasad pomocy humanitarnej i rozwojowej z załącznika nr 2. Powiedz, że są to przykłady pomocy humanitarnej i rozwojowej (pierwszy i ostatni to przykłady pomocy humanitarnej, a pozostałe – rozwojowej). Poproś o zapoznanie się z opisanymi sytuacjami i uzupełnienie odpowiedzi na kartach pracy. Zadaniem młodzieży jest zastanowienie się, jaki rodzaj pomocy został zaprezentowany, oraz ocena, czy dana pomoc została zrealizowana zgodnie z zasadami pomocy humanitarnej i rozwojowej, które poznała wcześniej. To także okazja do refleksji nad adekwatnością pomocy: czy można uznać, że jest to mądra pomoc?

7

12 minut

Następnie poproś, aby na forum klasy grupy przedstawiły swoje oceny poszczególnych sytuacji razem z komentarzem i uzasadnieniem swojej oceny, a następnie niech młodzież odpowie na pytanie kluczowe: Jakimi zasadami powinien się kierować ktoś, kto udziela pomocy innym?

Podsumowanie

8

5 minut

Podsumuj wypowiedzi uczniów i uczennic na temat zasad udzielania pomocy innym. Podkreśl szczególnie, że zasady zaprezentowane jako Kodeks Pomocy Humanitarnej czy zasady współpracy rozwojowej stanowią jedynie fundament zbioru zasad, jakich należy przestrzegać podczas akcji pomocowych. By pomoc była skuteczna, zgodna z normami prawa i kultury danego regionu, a co najważniejsze z poszanowaniem podmiotowości odbiorców tej pomocy, potrzebna jest ścisła współpraca i konsultowanie się z osobami, którym udzielana jest pomoc, a także przestrzeganie całego szeregu norm, z których kilka młodzież wymieniła sama w trakcie omawiania pracy grupowej.

Praca domowa

Poproś młodzież, by w czasie wolnym w kontekście tematu lekcji zastanowiła się nad znaczeniem słów (tu w zależności od poziomu i wiedzy grupy możesz wybrać):

- 1) traktuj innych tak, jak sam chciałbyś być traktowany
- 2) należy postępować zawsze wedle takich reguł, co do których chcielibyśmy, aby były stosowane przez każdego i zawsze (imperatyw kategoryczny Kanta).

Propozycje kontynuacji lekcji:

- J. Kostrzewa, scenariusz zajęć *Prometeusz, czyli pierwszy dobroczyńca ludzkości. O mądrym pomaganiu*, w: *Język polski. Edukacja Globalna na zajęciach języka polskiego w szkole podstawowej*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2018, <http://bit.ly/PolskiPrometeusz>.
- A. Sporysiak, scenariusz zajęć *Historia współpracy na rzecz rozwoju (The History of Development Cooperation)*, w: *Edukacja globalna na zajęciach języka angielskiego w gimnazjum*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015, <http://bit.ly/CEOHistoriaWspolpracy>.
- M. Rewers, scenariusz zajęć *Haiti i Japonia – historia dwóch klęsk żywiołowych (Haiti to Japan: A Tale of Two Natural Disasters)*, w: *Edukacja globalna na zajęciach języka angielskiego w gimnazjum*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015, <http://bit.ly/ANGHaitiJaponia>.
- J. Bowżyk, H. Noiszewska, scenariusz zajęć *Kryzysy humanitarne, wyzwania rozwojowe. Jak pomagać?*, w: *Edukacja globalna na zajęciach wiedzy o społeczeństwie w gimnazjum*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015, <http://bit.ly/CEOJakPomagac>.

Źródła:

- Polska Akcja Humanitarna, PAH w Somalii, <https://www.pah.org.pl/somalia>.
- Pomoc dla Japonii, „National Geographic Polska”, 17.03.2011, <http://www.national-geographic.pl/aktualnosci/pomoc-dla-japonii>.
- L. Polman, *Karawana kryzysu. Za kulisami przemysłu pomocy humanitarnej*, Wołowiec 2016.
- Film *Polska Pomoc*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, 2016, <http://bit.ly/FilmPolskaPomoc>.
- Film *Cztery zasady pomocy humanitarnej*, Komisja Europejska w Polsce, 2016, <http://bit.ly/Film4Zasady>.
- Film *Janina Ochojska w Sudanie Południowym*, National Geographic Magazine Poland, 2012, <http://bit.ly/FilmJaninaOchojska>.
- Film *PAH i Caritas pomagają w Jemenie*, Polskieradio24.pl, 2019, <http://bit.ly/FilmPAHiCaritas>.
- Film *Pomoc dla osób z Aleppo / Humanitarian aid to IDPs from Aleppo*, PAH, 2017, <http://bit.ly/FilmPomocAleppo>.
- Grupa Zagranica, *Zasady Stambulskie, czyli 8 zasad skuteczności społeczeństwa obywatelskiego - wprowadzenie*, <http://zagranica.org.pl/baza-wiedzy/efektywnosc-wspolpracy-rozwojowej/8-zasad-skutecnosci-spoleczenstwa-obywatelskiego>.
- Polska Pomoc, *Pomoc humanitarna*, <https://www.polskapomoc.gov.pl/Pomoc,humanitarna,170.html>.
- J. Bowżyk, H. Noiszewska, scenariusz zajęć *Kryzysy humanitarne, wyzwania rozwojowe. Jak pomagać?*, w: *Edukacja globalna na zajęciach wiedzy o społeczeństwie w gimnazjum*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015, <http://bit.ly/CEOKryzysyHumanitarne>.

Załączniki:

Załącznik nr 1 – Karta pracy: Przykłady pomocy humanitarnej i rozwojowej

Załącznik nr 2 – Materiał pomocniczy: Zasady pomocy humanitarnej i rozwojowej

Załącznik nr 1 – Karta pracy: Przykłady pomocy humanitarnej i rozwojowej

Opis udzielonej pomocy

Osoby poszkodowane w 2004 roku w wyniku tsunami na Sri Lance otrzymywały od różnych organizacji humanitarnych z całego świata dużo darów, m.in. używaną odzież oraz przedmioty codziennego użytku jak naczynia lub zabawki. Wiele z nich zalegało w stertach na zalanych terenach, gdyż ludzie mieli ich wystarczającą ilość bądź nie chcieli ofiarowanej odzieży lub przedmiotów ze względu na różnice kulturowe lub niedopasowanie klimatyczne (na tereny zalane przez tsunami przybył transport np. z kurtkami puchowymi, damskimi szpilkami i bielizną, namioty do warunków arktycznych oraz pigułki viagry). W tym czasie na Sri Lance funkcjonowały dwie fabryki farmaceutyków, szpitale nie zamawiały jednak u nich potrzebnych leków, ponieważ dostawały darmowe leki od organizacji humanitarnych, co doprowadziło do upadku przemysłu farmaceutycznego na wyspie. Do szpitali, które zgłaszały głównie zapotrzebowanie na antybiotyki, trafiały zaś leki, które nie miały zastosowania na miejscu, jak np. leki na nadciśnienie (czasami w otwartych i napęcznionych opakowaniach, z ulotkami w języku koreańskim). Szpitale, które je otrzymywały, wydawały następnie duże sumy pieniędzy na ich utylizację.

Źródło: L. Polman, *Karawana kryzysu. Za kulisami przemysłu pomocy humanitarnej*, Wołowiec 2016.

Czy to działanie to przykład pomocy humanitarnej czy rozwojowej?

Czy to działanie było zgodne z zasadami udzielania pomocy humanitarnej lub rozwojowej? Uzasadnijcie swoją odpowiedź: jeśli odpowiedź TAK, wyjaśnijcie, na czym polega ta zgodność; jeśli NIE, która z zasad została waszym zdaniem naruszona; jeśli NIE JESTEŚCIE PEWNI, napiszcie, co budzi wasze wątpliwości.

Czy można powiedzieć, że to przykład mądrej pomocy? Czy udzielona pomoc była adekwatna do potrzeb?

Wskażcie inne ważne zasady poza zasadami pomocy humanitarnej i rozwojowej, na których była bądź nie była oparta ta pomoc, a które wpłynęły na waszą ocenę.

Opis udzielonej pomocy

W 2011 roku Polska Akcja Humanitarna wysłała swoich przedstawicieli do Somalii, by od lokalnej ludności dowiedzieli się, jakie są jej podstawowe potrzeby. Głównym zgłaszanym przez Somalijczyków i Somalijki problemem okazał się brak dostępu do wody pitnej. W odpowiedzi na te potrzeby PAH prowadzi działania zabezpieczające dostęp do czystej wody oraz higieny. Budowane są studnie, latryny, ręczne pompy wody, a także odnawiane są już istniejące źródła wody. PAH szkoli też Somalijczyków i Somalijki w zakresie dobrych praktyk higienicznych, tworzy tzw. komitety wodne, których członkowie i członkinie po odbyciu odpowiedniego szkolenia zajmują się obsługą i konserwacją infrastruktury wodnej.

Źródło: Polska Akcja Humanitarna, *Somalia*, <https://www.pah.org.pl/somalia>.

Czy to działanie to przykład pomocy humanitarnej czy rozwojowej?

Czy to działanie było zgodne z zasadami udzielania pomocy humanitarnej lub rozwojowej?

Uzasadnijcie swoją odpowiedź: jeśli odpowiedź TAK, wyjaśnijcie, na czym polega ta zgodność; jeśli NIE, która z zasad została waszym zdaniem naruszona; jeśli NIE JESTEŚCIE PEWNI, napiszcie, co budzi wasze wątpliwości.

Czy można powiedzieć, że to przykład mądrej pomocy? Czy udzielona pomoc była adekwatna do potrzeb?

Wskażcie inne ważne zasady poza zasadami pomocy humanitarnej i rozwojowej, na których była bądź nie była oparta ta pomoc, a które wpłynęły na waszą ocenę.

Opis udzielonej pomocy

Amerykańska organizacja Population Service International rozdawała w Mali moskitiery chroniące przed ukąszeniami komarów, a tym samym zmniejszające ryzyko zachorowań na malarię, głównie przez dzieci. Po kilku miesiącach trwania programu okazało się, że ludzie sprzedają moskitiery jako sieci rybackie lub welony. Po przeprowadzeniu analizy PSI uznało, że zamiast rozdawać moskitiery, lepiej będzie je sprzedawać za niewielką opłatą kobietom na oddziałach położniczych. Okazało się, że po tej zmianie postępowania liczba dzieci chronionych przez moskitiery podczas snu wzrosła z 8% do 55%. Kobiety nie sprzedawały już moskitier i używały ich zgodnie z przeznaczeniem. PSI zaczęła więc w ten sam sposób dystrybuować środki do uzdatniania wody, prezerwatywy oraz leki przeciwko malarii i biegunce. W tym przypadku ludzie postępowali podobnie – gdy płacili za towar, użytkowali go zgodnie z jego przeznaczeniem.

Źródło: L. Polman, Karawana kryzysu. Za kulisami przemysłu pomocy humanitarnej, Wołowiec 2016.

Czy to działanie to przykład pomocy humanitarnej czy rozwojowej?

Czy to działanie było zgodne z zasadami udzielania pomocy humanitarnej lub rozwojowej?

Uzasadnijcie swoją odpowiedź: jeśli odpowiedź TAK, wyjaśnijcie, na czym polega ta zgodność; jeśli NIE, która z zasad została waszym zdaniem naruszona; jeśli NIE JESTEŚCIE PEWNI, napiszcie, co budzi wasze wątpliwości.

Czy można powiedzieć, że to przykład mądrej pomocy? Czy udzielona pomoc była adekwatna do potrzeb?

Wskażcie inne ważne zasady poza zasadami pomocy humanitarnej i rozwojowej, na których była bądź nie była oparta ta pomoc, a które wpłynęły na waszą ocenę.

Opis udzielonej pomocy

Kakuma to obóz dla uchodźców i uchodźczyń w Kenii założony w 1992 roku. Mieszka tam ok. 190 tys. osób. Został stworzony dla uciekinierów i uciekinierki z Somalii i Etiopii, obecnie przebywają tam również obywatele i obywatelki Burundi, Sudanu, Konga i Ugandy. Obóz miał wspomóc kryzys migracyjny z początku lat 90. XX wieku, ale kryzys ten trwa do dziś. Osoby trafiające do obozu są najczęściej w dramatycznej sytuacji materialnej, przez co większość zostaje tam na stałe. Nie wolno im opuszczać obozu z wyjątkiem wyprawy na targ, nie podejmują zatrudnienia poza obozem, a na terenie obozu pracy zarobkowej prawie nie ma. Organizacje pomocowe prowadzą liczne akcje zapewniające np. opiekę medyczną, edukację dla dzieci, czasem szkolenia dla dorosłych, jak np. kurs obsługi komputera zorganizowana przez Salezjański Wollontariat Misji z Polski. Od organizacji humanitarnych i Światowego Programu Żywnościowego mieszkańcy i mieszkanki obozu otrzymują co miesiąc koszyk podstawowych produktów: zboża, rośliny strączkowe i oleje. Wiele osób w obozie narzekało na skład tego koszyka i jego monotoność. By temu zaradzić i by zaktywizować mieszkańców i mieszkanki obozu, w 2016 roku Dyrekcja Generalna Komisji Europejskiej ds. Pomocy Humanitarnej i Ochrony Ludności wprowadziła program, w myśl którego zamiast jedzenia otrzymują oni pieniądze przelewane na specjalne karty SIM, za które sami mogą kupić potrzebne produkty (z wyjątkiem alkoholu) w sklepach i na bazarach włączonych do programu.

Źródło: L. Polman, Karawana kryzysu. Za kulisami przemysłu pomocy humanitarnej, Wołowiec 2016.

Czy to działanie to przykład pomocy humanitarnej czy rozwojowej?

Czy to działanie było zgodne z zasadami udzielania pomocy humanitarnej lub rozwojowej?

Uzasadnijcie swoją odpowiedź: jeśli odpowiedź TAK, wyjaśnijcie, na czym polega ta zgodność; jeśli NIE, która z zasad została waszym zdaniem naruszona; jeśli NIE JESTEŚCIE PEWNI, napiszcie, co budzi wasze wątpliwości.

Czy można powiedzieć, że to przykład mądrej pomocy? Czy udzielona pomoc była adekwatna do potrzeb?

Wskażcie inne ważne zasady poza zasadami pomocy humanitarnej i rozwojowej, na których była bądź nie była oparta ta pomoc, a które wpłynęły na waszą ocenę.

Opis udzielonej pomocy

W stolicy Sierra Leone, Freetown, utworzono obóz dla ludzi, którzy stracili kończyny w czasie wojny domowej. Znajdowały się tam setki osób, dorosłych i dzieci, pozbawionych rąk i nóg. W obozie pomagano wszystkim okaleczonym podczas wojny, bez względu na pochodzenie czy rolę, jaką odegrali w konflikcie. Organizacje humanitarne z całego świata nie tylko zapewniały tym ludziom środki niezbędne do życia, ale za główny cel postawiły sobie dostarczenie odpowiednich protez. W obozie działał zakład produkcji protez, gdzie personel medyczny tworzył proste protezy specjalnie dla poszkodowanych. Każda osoba w obozie otrzymała po 2 protezy, jedną wyglądającą jak ludzka kończyna, drugą np. z hakiem zamiast dłoni. Jedna z amerykańskich organizacji humanitarnych uznała, że protezy są brzydkie i przestarzałe, dlatego sprowadzono, zwłaszcza dla dzieci, bardzo drogie, dopasowane indywidualnie do osoby, zaawansowane technologicznie protezy. Niestety w obozie nie było sprzętu ani wyszkolonego personelu, który mógłby zająć się ich obsługą. Dzieci mogły z nich korzystać jedynie kilka miesięcy, ponieważ rosły i potrzebują zmiany protez co kilka miesięcy. Do obozu nieustannie przybywały transporty z używanymi protezami, które następnie zalegały stertami w obozie, ponieważ osoby okaleczone nie chciały ich nosić, gdyż były one niedopasowane i zazwyczaj w jasnym odcieniu.

Źródło: L. Polman, *Karawana kryzysu. Za kulisami przemysłu pomocy humanitarnej*, Wołowiec 2016.

Czy to działanie to przykład pomocy humanitarnej czy rozwojowej?

Czy to działanie było zgodne z zasadami udzielania pomocy humanitarnej lub rozwojowej?

Uzasadnijcie swoją odpowiedź: jeśli odpowiecie TAK, wyjaśnijcie, na czym polega ta zgodność; jeśli NIE, która z zasad została waszym zdaniem naruszona; jeśli NIE JESTEŚCIE PEWNI, napiszcie, co budzi wasze wątpliwości.

Czy można powiedzieć, że to przykład mądrej pomocy? Czy udzielona pomoc była adekwatna do potrzeb?

Wskażcie inne ważne zasady poza zasadami pomocy humanitarnej i rozwojowej, na których była bądź nie była oparta ta pomoc, a które wpłynęły na waszą ocenę.

Opis udzielonej pomocy

W marcu 2011 roku ogromna fala tsunami zniszczyła japoński region Tōhoku, uszkadzając też systemy chłodzenia w elektrowni atomowej Fukushima, na skutek czego skażeniu radioaktywnemu uległa duża część terenów. W wyniku tsunami życie straciło ponad 15 tysięcy ludzi, a 400 tysięcy budynków (w większości mieszkalnych) zostało zniszczonych. Mimo iż rząd Japonii nie apelował o międzynarodową pomoc, już kilka godzin po tragedii ponad 70 państw i kilkanaście organizacji humanitarnych deklaroowało chęć udzielenia wsparcia. Japońscy specjaliści i specjaliстки informowali w mediach, by nie uruchamiać fali pomocy humanitarnej, która jedynie sparaliżowałaby prowadzoną wówczas akcję ratunkową. Japończycy i Japonki wprost informowali, że są wdzięczni za chęć pomocy, ale przyjmą jedynie tę, która będzie im realnie potrzebna. ONZ, Komisja Europejska, USA, Chiny, Rosja zaoferowały pomoc ekip ratunkowych oraz wojska. Do Japonii z całego świata (również z Polski) udały się setki lekarzy i lekarek, pielęgniarek i pielęgniarzy, ratowników i ratowniczek medycznych, by organizować polowe szpitale i udzielać pomocy medycznej tysiącom ofiar tsunami. Dopiero po opanowaniu sytuacji kryzysowej Japonia nawiązała współpracę z organizacjami pomocy humanitarnej, które zaangażowały się głównie w odbudowę zniszczonych domów i gospodarstw rolnych; oczyszczanie, dystrybucję, przechowywanie oraz badania jakości wody; zabezpieczenie podstawowych przedmiotów niezbędnych do życia, innych niż żywność, tj. odzież, pościel, artykułów gospodarstwa domowego i artykułów higienicznych.

Źródło: *Pomoc dla Japonii*, „National Geographic Polska”, 17.03.2011, <http://www.national-geographic.pl/aktualnosci/pomoc-dla-japonii>.

Czy to działanie to przykład pomocy humanitarnej czy rozwojowej?

Czy to działanie było zgodne z zasadami udzielania pomocy humanitarnej lub rozwojowej?

Uzasadnijcie swoją odpowiedź: jeśli odpowiecie TAK, wyjaśnijcie, na czym polega ta zgodność; jeśli NIE, która z zasad została waszym zdaniem naruszona; jeśli NIE JESTEŚCIE PEWNI, napiszcie, co budzi wasze wątpliwości.

Czy można powiedzieć, że to przykład mądrej pomocy? Czy udzielona pomoc była adekwatna do potrzeb?

Wskażcie inne ważne zasady poza zasadami pomocy humanitarnej i rozwojowej, na których była bądź nie była oparta ta pomoc, a które wpłynęły na waszą ocenę.

Załącznik nr 2 – Materiał pomocniczy: Zasady pomocy humanitarnej i rozwojowej

4 zasady pomocy humanitarnej:

humanitaryzmu – jednostkę ludzką należy traktować humanitarnie w każdych warunkach, czego przejawem jest ratowanie życia ludzkiego i niesienie ulgi w cierpieniu, przy jednoczesnym poszanowaniu jednostki;

bezstronności – podstawą niesienia pomocy humanitarnej musi być wyłącznie zaistniała potrzeba, udzielanie pomocy humanitarnej nie może być uzależnione od narodowości, koloru skóry, wyznania ani poglądów politycznych;

neutralności – udzielanie pomocy humanitarnej nie łączy się ze wspieraniem jednej ze stron konfliktu zbrojnego lub innego sporu, w trakcie którego organizowana jest pomoc humanitarna;

niezależności – oznaczająca autonomię celów humanitarnych oraz politycznych, gospodarczych i militarnych.

Źródło: Polska Pomoc, Pomoc humanitarna, <https://www.polskapomoc.gov.pl/Pomoc,humanitarna,170.html>.

Zasady dotyczące skuteczności współpracy rozwojowej:

1. Szacunek dla praw człowieka i sprawiedliwości społecznej oraz ich upowszechnianie
2. Włączanie problematyki równości płci oraz ochrona praw kobiet i dziewcząt
3. Położenie nacisku na upodmiotowienie, demokratyczną własność i partycypację
4. Upowszechnianie rozwoju zrównoważonego pod względem środowiskowym
5. Praktyka przejrzystości i odpowiedzialności
6. Dążenie do równorzędnego partnerstwa i solidarności
7. Generowanie i dzielenie się wiedzą oraz zobowiązanie do uczenia się nawzajem
8. Zobowiązanie do realizacji trwałych zmian na lepsze.

Źródło: Grupa Zagranica, Zasady Stambulskie, czyli 8 zasad skuteczności społeczeństwa obywatelskiego – wprowadzenie, <http://zagranica.org.pl/baza-wiedzy/efektywnosc-wspolpracy-rozwojowej/8-zasad-skuteczności-społeczeństwa-obywatelskiego>.

4 zasady pomocy humanitarnej:

humanitaryzmu – jednostkę ludzką należy traktować humanitarnie w każdych warunkach, czego przejawem jest ratowanie życia ludzkiego i niesienie ulgi w cierpieniu, przy jednoczesnym poszanowaniu jednostki;

bezstronności – podstawą niesienia pomocy humanitarnej musi być wyłącznie zaistniała potrzeba, udzielanie pomocy humanitarnej nie może być uzależnione od narodowości, koloru skóry, wyznania ani poglądów politycznych;

neutralności – udzielanie pomocy humanitarnej nie łączy się ze wspieraniem jednej ze stron konfliktu zbrojnego lub innego sporu, w trakcie którego organizowana jest pomoc humanitarna;

niezależności – oznaczająca autonomię celów humanitarnych oraz politycznych, gospodarczych i militarnych.

Źródło: Polska Pomoc, Pomoc humanitarna, <https://www.polskapomoc.gov.pl/Pomoc,humanitarna,170.html>.

Zasady dotyczące skuteczności współpracy rozwojowej:

1. Szacunek dla praw człowieka i sprawiedliwości społecznej oraz ich upowszechnianie
2. Włączanie problematyki równości płci oraz ochrona praw kobiet i dziewcząt
3. Położenie nacisku na upodmiotowienie, demokratyczną własność i partycypację
4. Upowszechnianie rozwoju zrównoważonego pod względem środowiskowym
5. Praktyka przejrzystości i odpowiedzialności
6. Dążenie do równorzędnego partnerstwa i solidarności
7. Generowanie i dzielenie się wiedzą oraz zobowiązanie do uczenia się nawzajem
8. Zobowiązanie do realizacji trwałych zmian na lepsze.

Źródło: Grupa Zagranica, Zasady Stambulskie, czyli 8 zasad skuteczności społeczeństwa obywatelskiego – wprowadzenie, <http://zagranica.org.pl/baza-wiedzy/efektywnosc-wspolpracy-rozwojowej/8-zasad-skuteczności-społeczeństwa-obywatelskiego>.